

Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistys ry
Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry

Yhteystahona toimii Iisalmen luontomuseo, Kirkkopuistonkatu 9, 74100 IISALMI
iisalmi.luontomuseo@gmail.com
p. 017-818 387, 0407212618, Y-tunnus 0758532-0

Itä-Suomen aluehallintovirasto
Maaherrankatu 16
50100 Mikkeli
Sähköposti: kirjaamo.ita@avi.fi

Asia: Muistutus ja vaatimukset Sonkajärven Haarasuon turvetuotantoalueen ympäristölupahakemuksesta
Diaarinumero ISAVI/125/04.08/2011

1) Suoluontotyypit ja lajisto

Ympäristölupahakemuksen mukaan alueella esiintyviä uhanalaisia suotyyppisiä ovat saranevat, kalvakkanevat, minerotrofiset lyhytkorsinevat, pallosararämeet, mustikkakorvet, sararämeet ja lyhytkorsirämeet. Silmälläpidettäviä luontotyyppisiä ovat rimpinevat, kangasarämeet, isovarpurämeet, tupasvillarämeet ja rimpinevarämeet.

Lisäksi hakemuksen mukaan Haarasuolla esiintyy rauhoitettua silmälläpidettävää punakämmekkää. Haarasuolta on tavattu myös kaksi Suomen EU-vastuulajia, pohjanrimpirahkasammal ja kurjenrahkasammal.

Käsityksemme mukaan luontotyyppinä rimpinevaräme on kuitenkin luokitukseltaan vaarantunut, ei silmälläpidettävä, samoin kuin punakämmekkä on vaarantunut, ei silmälläpidettävä.

Turvetuotantohankkeen toteuttaminen johtaisi näiden lajien ja suotyyppien tuhoutumiseen eikä ympäristölupahakemuksesta mielestämme voida siksi hyväksyä.

Haluamme lisäksi korostaa sitä, että alueen ojista huomattavan suuri osa on pitkälti umpeen kasvaneita, ränsistyneitä ojia, joiden vaikutus vesitalouteen on koko ajan vähenevä. Siten ojitusalueiden ja luonnontilaisten alueiden määrittely ei ole yksinkertaista ja myös ennallistamismahdollisuudet ovat myös kohtalaiset.

2) Täydentävät lintuhavainnot

Joutenlammella tavattiin kesäkuussa 2012 tehdyllä käynnillä mehiläishaukka (*Pernis apivorus*), joka on valtakunnallisesti uhanalainen, vaarantunut laji (havainnoija Jarmo Yliluoma). Samoin myös keltävästäräkki jota tavattiin Joutenlammella 3 paria ja Haarasuolla 2 paria. Joutenlammilla tavattiin myös valkoviklo (1 pari), liro (3 paria) ja kuovi (1 pari) jotka ovat Suomen erityisvastuulajeja.

Vehkasuolla havaittiin kesäkuussa 2010 soidintava jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*), joka on alueellisesti uhanalainen lintulaji (havainnoijat Harri Hölttä ja Mikael Rytönen). Jänkäsirriäisen esiintyminen maassamme painottuu Pohjois-Suomen vetisille soille ja laji on Pohjois-Savossa levinneisyysalueensa etelärajalalla. Pesimäaikaisia havaintopaikkoja tunnetaan Pohjois-Savosta Vehkasuon lisäksi vain kolme: Vieremän Pihlajasuo 1980 ja 1982, Rautavaaran Ala-Tiilikan Suurisuo 1987 ja Vieremän Rotimojoen Joutensuo 1995. Näistä Pihlajasuo ei enää sovellu lajin pesintään, koska se on osin otettu turvetuotantoon. Vaikka soidinpaikka ei sijoitukaan suunnitellulle turpeenottoalueelle, voisi suunniteltu toiminta kuitenkin vähentää lajin reviirille kuuluvia avosualueita Vehkalammen luoteispuolella ja siten heikentää lajin esiintymisolosuhteita.

3) Viitasammakon huomioiminen

Vapo viittaa hakemuksessaan siihen, että viitasammakoita on kuultu Joutenlammen pohjoisosassa ja koska lammen vesitalous ei uusitun hankesuunnitelman mukaan muutu, ei yhtiö katso viitasammakojen elinympäristön vaarantuvan.

On kuitenkin huomattava, että Joutenlammen kosteikko ei rajoitu maastossa vain varsinaisen Joutenlammen alueelle tilarajojen mukaan, vaan esimerkiksi lammen kaakkoispuolella kosteikkoalue jatkuu lammen ulkopuolelle. Tilannetta kannattaa tarkastella tuoreesta ilmakuvasta:

<http://kansalaisen.karttapaikka.fi/linkki?scale=16000&text=Haarasuon+Joutenlampi&srs=EPSG%3A3067&y=7082809&mode=orto&x=532615&lang=fi>

Kun tilannetta verrataan Vapon hankesuunnitelmaan, on selvää, että myös osa kosteikosta ja siten viitasammakoiden elinympäristöstä muutettaisiin turpeenottokentäksi. Pelkkä Joutenlammen tarkastelu viitasammakoiden elinympäristönä ei siten riitä, vaan tilannetta on tarkasteltava huomattavasti laajemmalla alueella.

Viitasammakko on luontodirektiivin turvaama laji ja tällaisessa tapauksessa lajin lisääntymis- ja levähdyspaikan käsitettä tulee tarkastella funktionaalisesti. Kyseessä ei ole vain lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämiskielto vaan myös heikentämiskielto. Viitasammakko saattaa käyttää Joutenlampea

vain osan vuodesta ja käyttää elinympäristönään myös lisääntymis- ja levähdyspaikan ympäristöä, jonka merkitystä lajille tai turpeenoton vaikutuksia siihen ei ole nyt arvioitu. Suunnitellulla turpeenotto toiminnalla on paljonkin välillisiä vaikutuksia mm. veden laatuun ja niitä ei ole suunnitelmissa riittävästi huomioitu, eikä lajin esiintymistä ole kartoitettu riittävän tarkasti.

EU:n habitaattidirektiivin sovellutusohjeissa todetaan esimerkiksi rupiliskosta, että lisääntymis- ja levähdyspaikan käsite voi ulottua hyvinkin kauas kuivalle maalle varsinaisesta pesimislammesta tai – lammista (lajiesimerkki s.87-88). Yksilöiden voidaan todeta liikkuvan aina kilometrin päähän pesimäalueistaan. Joutenlammen viitasammakoiden suhteen tulisi arvioida ja perustella samankaltaista menettelyä sovellutusohjeesta johtuen:

http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/pdf/guidance_en.pdf

Koska käytössämme ei ole ollut koko viitasammakkoselvitystä, emme tiedä, onko lajia etsitty myös Vehkalammelta. Jollei, näin tulisi myös tehdä.

4) Vesien tila vastaanottavassa Raudanjoessa

Raudanjoen tilanteessa on ensisijaisesti huomioitava, että joki on toistuvasti todettu liian kuormittuneeksi.

Vapo ei ole kertaakaan tuonut esiin millaista oikeudellista harkintaa Raudanjoen vastaanottokyvystä on tehty. Vesioikeus hylkäsi Raudanveteen purkautuvan Raudansuon hakemuksen (Turveruukki Oy) 1990-luvun alussa. Vapo Oy:n Suovasuolla on päädytty jo kahdesti turpeenoston hylkäämiseen. Ensimmäisen kerralla v. 1994 hylkäyksen teki Vesiylioikeus ja viimeksi KHO 26.9.2012 (katso liite). Lisäksi on huomattava, ettei Suovasuon ja Haarasuon ehdotetut puhdistustehot poikkea oleellisesti toisistaan.

Siten on selvää, että Vapon hakemus johtaisi liian suureen lisäpäästöön tilanteessa, jossa on karsittava kaikkia vesiä kuormittavia päästöjä.

5) Lopuksi

a) Hakemusalueella on arvoja erityiselle linnustolle, kanalinnuston hoitamiselle ja vesien laadulle. Väitteet puhdistustehosta eivät perustu tieteelliseen kirjallisuuteen. Luontoarvoista ei ole asiallisia johtopäätöksiä; luontoselvityksien avulla ei ole rajattu kaivu- tai valmistelualaa niin, että välttyttäisiin LSL 49.3 § poikkeuslupatarpeelta. Mikäli ISAVI ei vaadi viitasammakon osalta poikkeusluvan hankkimista, se olisi vastoin luontodirektiiviä (1992/43/ETY).

b) Haarasuon **hakemus ei täytä YSL:n sisältövaatimuksia, eikä olosuhteita ei ole selvitetty tarpeeksi.**

Kuormitusta ei tämän paikan oloissa ja maaperällä voi arvioida pelkästään *muiden kenttien* laskelmilla.

Kiintoaineen ominaiskuormituksella ilmaistaan huuhtoutuman keskiarvojen *vaihtelua, ei kokonaisuuttakaan.*

Kuormitusluvut eivät kerro karkaavan orgaanisen aineen todellista määrää. Tämä johtuu virheellisestä menetelmästä. Asiantuntijat kuitenkin tietävät, että suurin osa karkaavasta orgaanisesta aineksestä muodostuu pienemmistä partikkeleista ja liukoisesta aineksestä. Kun päästöjä ja haittoja arvioitaessa humusta ja hienojakoisinta ainesta ei lasketa kiintoaineksi, kuormitusluku kertoo vain <10 % humuksen kokonaisuuhutoumasta. Arviot aiheutuvista vesistöhaitoista perustuvat em. laskelmiin.

c) Vedenlaatuhistorian perusteella Raudanjoen kosket ovat herkkiä kuormituksen kasvulle.

Viranomaisrekistereihin on tallennettu tietoja Raudanjoen ja Sukevanjärven tilasta. Siksi tietoja tulee koota lupaharkintaan **vedenlaatutietokannoista**, ja esittää samalla arvio miten vesien tilaa parannetaan virtakatuisten kalojen säilyttämiseksi.

Siksi vaadimme edellisten tietojen täydentämistä ja sen jälkeen julkista maastokatselmusta!

Iisalmen Luonnon Ystävien yhdistys ry:n puolesta, Iisalmessa 25.2.2013

Jarmo Yliluoma, puheenjohtaja

Pertti Kaarakainen, rahastonhoitaja

Pohjois-Savon luonnonsuojelupiiri ry, Kuopio 25.2.2013

Helvi Heinonen-Tanski, puheenjohtaja

Pekka Tenhunen, sihteeri

Lähteet:

Pohjois-Suomen Ympäristölupaviraston 28.12.2009 päätöksestä tuli KHO:ssa 26.9.2012 lainvoimainen.

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=113901&lan=fi>

LIITE: KHO:n päätös 26.9.2012 Suovasuoista